

Valgretsaldere – Jura

De juridiske rammer for en ændring af valgretsaldere er forholdsvis enkle. Der kræves et vedtaget forslag i Folketinget og en bekræftelse af forslaget ved en folkeafstemning.

Grundloven

Det er grundloven, der definerer betingelserne for, hvem der har valgret og dermed er valgbare til Folketinget, regionsråd, kommunalbestyrelser mv.

Af grundloven fra 5. juni 1953 fremgår det at:

- 1) Valgretsaldere kan ændres med en vedtagelse af lovforslaget i Folketinget, som efterfølgende vedtages ved en folkeafstemning.
- 2) Valgret til Folketinget giver automatisk valgret ved alle andre offentlige valg (regions-, kommunal-, menighedsråds- og Europa-Parlamentsvalg) samt ved folkeafstemninger.
- 3) Valgbarheds- og valgretsaldere følges ad, ud fra det grundsyn at, hvis man ikke kan vælge, kan man heller ikke vælges (udtrykkes ligeledes i lov om valg til Folketinget).

Ændring af valgretsaldere

Med grundloven af 1953 fik man udskilt valgretsaldere fra grundloven til valgloven, så det ikke kræver en grundlovsændring for at ændre valgretsaldere. Ønsker man at ændre valgretsaldere, skal det først vedtages i Folketinget og derefter til folkeafstemning, hvor det skal vedtages ved en såkaldt 'negativ' folkeafstemning. Det er en afstemningsprocedure, som giver særlig beskyttelse af mindretallet i Folketinget.

Det vil sige, at forslaget falder, hvis følgende to betingelser er opfyldt:

- 1) et flertal er imod og
- 2) dette flertal udgør 30 pct. af samtlige stemmeberettigede.

fortsættes... 

GRUNDLOVEN AF 5. JUNI 1953 OM VALGRET OG VALGRETSALDER

Grundloven af 5. juni 1953 om valgret og valgretsaldere

§ 29

Stk. 1. Valgret til Folketinget har enhver, som har dansk indfødsret, fast bopæl i riget og har nået den i stk. 2 omhandlede valgretsaldere, medmindre vedkommende er umyndiggjort. Det bestemmes ved lov, i hvilket omfang straf og understøttelse, der i lovgivningen betragtes som fattighjælp, medfører tab af valgret.

Stk. 2. Valgretsaldere er den, som har opnået flertal ved folkeafstemning i overensstemmelse med lov af 25. marts 1953. Ændring af den til enhver tid gældende valgretsaldere kan ske ved lov. Et af Folketinget vedtaget forslag til en sådan lov kan først stadfæstes af kongen, når bestemmelsen om ændring af valgretsaldere i overensstemmelse med § 42, stk. 5, har været undergivet en folkeafstemning, der ikke har medført bestemmelsens bortfald.

§ 30

Stk. 1. Valgbar til Folketinget er enhver, som har valgret til dette, medmindre vedkommende er straffet for en handling, der i almindeligt omdømme gør ham uværdig til at være medlem af Folketinget.

§ 86

Valgretsaldere til de kommunale råd og menighedsrådene er den for valg til Folketinget til enhver tid gældende. For Færøerne og Grønlands vedkommende fastsættes valgretsaldere til de kommunale råd og menighedsrådene ved lov eller i henhold til lov.

Man vil altså fx kunne nedsætte valgretsaldern til 16 år, så længe der ikke er over 30 procent af de stemmeberettigede ved en folkeafstemning der stemmer imod.

Adskillelse af valgbarheds- og valgretsaldern

Ifølge § 30 i grundloven, hænger valgbarhed og valgretten uløseligt sammen. Ved en sænkelse af valgretsaldern vil valgbarhedsaldern automatisk følge med til samme niveau. Vil man adskille valgbarhedsaldern fra valgretsaldern, dvs. hvis man ønsker, at en 16-årig skal have lov til at stemme, men ikke skal kunne vælges til Folketinget, så skal der en grundlovsændring til. Grundlovsændringer skal først vedtages af Folketinget, så skal der udskrives folketingsvalg, og herefter skal også det nye Folketing vedtage forslaget. Endelig skal ændringen til folkeafstemning jf. § 88 i Grundloven.

Differentiering af valgretten til Folketings-, Kommunale- og Menighedsrådsvalg

Ifølge §86 i grundloven, så gælder valgretten til folketingsvalg, kommunale valg og menighedsrådsvalg. Hvis man ønsker at nedsætte valgretsaldern til fx 16 år ved kommunale og menighedsrådsvalg samt bevare 18-års valgret til Folketinget, vil det altså kræve en grundlovsændring. Dog er der mulighed for at give 16-årige valgret til Europa-Parlamentsvalg.

Aldersgrænser for ministre

Grundloven specificerer ikke en aldersgrænse i forhold til hvem, der kan blive ministre. Grundloven har ingen bestemmelser om personlige betingelser for udnævnelse til ministre, hvorfor udgangspunktet er at en 16-årig kan udnævnes til ministre.

Myndighedsaldern og valgretsaldern

Der er ikke ingen direkte juridisk sammenhæng mellem valgretsaldern og myndighedsaldern. Valgretsparagraffen i grundloven og dens historiske forsætninger giver, at spørgsmålet om hvornår man åndelig moden til opnå valgret alene er et politisk spørgsmål, der alene afgøres af vælgerbefolkningen.¹ Det understøttes af, at man indirekte kan udlede af grundloven, at myndighedsaldern er uden betydning for valgretsaldern, da Folketinget ellers ved almindelig lov ikke ville kunne fastsætte en anden myndighedsaldern, end den valgretsaldern en folkeafstemning har godkendt.

Siden 1849-Grundloven har valgretsaldern og myndighedsaldern i flere perioder været differentieret.

Myndighedsaldern og valg til folkevalgte forsamlinger

Mindreårige, og dermed umyndige personer, kan vælges til folkevalgte forsamlinger, idet mindreårige kan træffe fuldt ud bindende beslutninger på vegne af juridiske personer, på samme vilkår som myndige personer. Mindreårige kan således indgå forpligtende aftaler på vegne af kommuner, regioner og Folketing på lige fod med voksne. Ligeledes er mindreårige, der sidder i folkevalgte forsamlinger, underlagt samme erstatnings- og strafansvar som myndige personer, hvis vedkommende er over 15 år dog kun strafansvar.

Der er således intet til hinder for en valgretsaldern på 16 år og en myndighedsaldern på 18 år.

fortsættes... 

KRAV VED ÆNDRINGER I VALGRETSALDEREN

	Ensartet valgretsaldern til alle valg	Forskellig valgretsaldern til Folketings- og kommunale valg
Ensartet valgretsaldern og valgbarhedsaldern (sænkes lige meget)	Folkeafstemning, hvor blot en af to betingelser skal opfyldes: 1) Simpelt flertal for forslaget, 2) Højest 30 % af de stemmeberettigede stemmer imod.	Grundlovsændring, med en folkeafstemning, hvor minimum 40 % af de stemmeberettigede stemmer for forslaget.
Forskellig valgretsaldern og valgbarhedsaldern (sænkes forskelligt)	Grundlovsændring, med en folkeafstemning, hvor minimum 40 % af de stemmeberettigede stemmer for forslaget.	Grundlovsændring, med en folkeafstemning, hvor minimum 40 % af de stemmeberettigede stemmer for forslaget.

¹ Michael H. Jensen m.fl. (2011) "Juridisk vurdering af 16-års valgret" i Valgretskommissionens Betænkning (2011): Demokrati for fremtiden, Valgretskommissionen, Kbh.

VALGRET

Alle borgere i Danmark der har valgret (i daglig tale stemmeret) og er optaget på en valgliste, kan stemme til offentlige valg og folkeafstemninger.

VALGBARHED

At være valgbar betyder, at man kan stille op og vælges ind i Folketinget etc. Man er automatisk valgbar, når man har valgret.

Man kan miste sin valgbarhed, selvom man lever op til kravene, såfremt man bliver straffet for en handling, der i almindeligt omdømme gør en uværdig til at være medlem af Folketinget jf. grundloven § 30, stk. 1. Det samme gør sig gældende ved kommunale valg, men værdighedskravene kan afgøres forskelligt ved folketings- og kommunale valg. Det er Folketinget, der tager stilling til værdighedskravet ved Folketingsvalg, mens man hos de kommunale instanser afgør værdighedskravet ved kommunale valg.
